

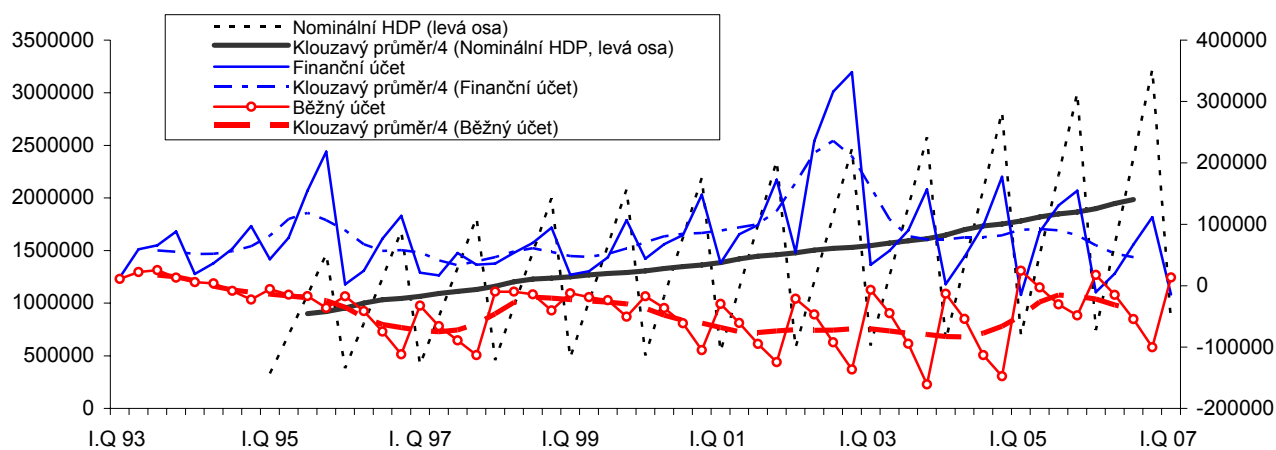
1.1. Analýza příspěvků jednotlivých komponent běžného účtu platební bilance

- Dlouhodobé financování růstu obchodním dluhem do změny počínající rokem 2004**

K relativně plynulému zvyšování HDP v běžných cenách vyjádřeného v absolutní hodnotě během let 1995-2006 docházelo po téměř celé uvedené období za deficitní výkonné bilance (graf č. 1). Teprve od roku 2004 se výkonná bilance ocitla v plusu. Lze tedy říci, že český ekonomický růst v letech 1995-2003 byl ve vztahu k vnějšímu prostředí financován - z pohledu mezinárodní směny zboží a služeb - obchodním dluhem.

Deficit běžného účtu platební bilance (graf č. 2) dosáhl svého dna v roce 2003 a od té doby docházelo k jeho redukcí zejména díky výraznému zlepšování zahraničního obchodu. Jak je patrné z analýzy v tabulce č. 1, v období 1995-2000 přispíval k deficitu každoročně více než sto procenty - nejvíce negativní byl příspěvek obchodní bilance k deficitu běžného účtu v roce 1995 (269 %) a také v roce 1998 přispěl zahraniční obchod schodku běžného účtu 207 %. V roce 2005 a 2006 však již obchodní bilance vnější nerovnováhu měřenou saldem běžného účtu vylepšovala – nejprve mu ubrala 122 %, o rok později pak deficit zlepšila o 68 %.

Graf č. 3 Nominální HDP, běžný účet a finanční účet platební bilance (v mil. Kč, po čtvrtletích)

Pramen: ČSÚ, ČNB

- Bilance služeb po celé období 1995-2006 vnější nerovnováhu zlepšovala**

Naproti tomu bilance služeb vylepšovala deficit běžného účtu platební bilance po celé období 1995-2006, ovšem v různých letech s různou intenzitou. Nebýt jejího přebytku byl by například v roce 1998 schodek běžného účtu o 153 % vyšší, v roce 1995 pak o 135 % vyšší. Během let 1999-2003 však pozitivní příspěvek obchodu službami české vnější rovnováze postupně slábl a v koncovém roce tohoto období už činil jen 8 %.

Roky 2004-2006 však podle revidovaných údajů v platební bilanci přinesly opětovně výrazně vyšší pozitivní vliv na deficit běžného účtu - výsledek dovozu a vývozu služeb zlepšil v roce 2006 jeho schodek o 35 %, v roce 2005 pak dokonce o 75 % (v tomto roce byla jedinou komponentou zhoršující vnitřní rovnováhu České republiky pouze bilance výnosů, ovšem její vliv byl tak drtivý, že zvýšil deficit běžného účtu platební bilance o 321 %, jak plyne z tabulky č. 1).

- Výrazné strukturální změny v průmyslu vázané na vlastnictví a kapitál s dopadem na export a zisky zatím zasáhly sektor služeb podstatně méně intenzivně**

Rozebraný vliv jednotlivých složek běžného účtu na jeho deficit nevykresluje přesně dynamiku těchto komponent. Z grafu č. 5 zobrazujícího strukturu je například patrný zcela odlišný vývoj zahraničního obchodu ve srovnání s bilancí výnosů. Z vývoje obou křivek lze usoudit na sílu strukturálních změn české ekonomiky rekrutujících se jednak ze změn vlastnických, jednak z kapitálových toků doprovázejících tyto změny.

Proexportně orientované dovozy zboží na přelomu století a v prvních letech po roce 2000 sice výrazně zhoršovaly vnější nerovnováhu, nicméně riziko bylo zanedbatelné, protože deficit běžného účtu byl dobře profinancován přebytky na účtu finančním (příliv zahraničních investic). Navíc šlo o dovozy investiční, jimiž noví vlastníci

vybavovali nabyté výrobní kapacity. Protože šlo z převažující části o přímé investice zaměřené na budoucí vývozy, fungovala česká ekonomika po celé zmíněné období jako katalyzátor těchto kapitálových a věcných toků, jehož smyslem bylo realizovat budoucí zisky. To se také skutečně podařilo.

Uvedené strukturální změny mohutně posílily finanční zdraví nejen firem se zahraniční majetkovou účastí, ale přinesly - s různou intenzitou - i ziskovost pro firmy s českým kapitálem, jimž ze značné části pomohla potřebná dodavatelská báze pro podnikatelské aktivity cizích investorů.

Bohužel výše zmíněné procesy byly charakteristické zejména pro průmysl. Sektor služeb je zatím přílivem investic dotčen podstatně méně.

Tab. č. 1 Analýza příspěvků jednotlivých komponent běžného účtu platební bilance ČR k jeho deficitu v období 1995-2006

R o k	Běžný účet (saldo +/- (v mld. Kč)	Obchodní bilance (v %)	Bilance služeb (v %)	Bilance výnosů (v %)	Běžné převody (v %)
1995	-36,331	+269	-135	+8	-42
1996	-111,869	+138	-44	+18	-9
1997	-113,037	+137	-49	+22	-10
1998	-40,492	+207	-153	+87	-41
1999	-50,596	+130	-82	+92	-40
2000	-104,877	+115	-52	+51	-14
2001	-124,478	+94	-47	+67	-14
2002	-136,378	+52	-16	+85	-21
2003	-160,615	+44	-8	+75	-10
2004	-147,455	+9	-11	+106	-4
2005	-48,500	-122	-75	+321	-23
2006	-100,325	-68	-35	+182	+20

Pramen: vlastní propočty z údajů ČNB a ČSÚ

Pozn.:

U procentních příspěvků značka „+“ znamená, že komponenta v daném roce deficitu běžného účtu přidává, tj. zvětšuje ho, značka „-“ znamená, že komponenta v daném roce deficitu ubírá (zmenšuje ho); v případě přebytku na běžném účtu je význam značek opačný.